

Koepel van Nederlandse Verenigingen Van Gepensioneerden

Secretariaat: Hogeschoorweg 21, 5911 EJ Venlo
secretariaat@knvg.nl www.knvg.nl

Aan de Vaste Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid

van de Tweede Kamer

16 april 2013

Wetsvoorstel versterking bestuur pensioenfondsen

De Koepel van Nederlandse Verenigingen van Gepensioneerden ('KNVG') brengt bij het verschijnen van de 'Nota naar aanleiding van het nader verslag' inzake het Wetsvoorstel versterking bestuur pensioenfondsen ('het Wetsvoorstel') gaarne het volgende onder Uw aandacht.

Allereerst herinneren wij U aan de brief van 21 december 2012 van de staatssecretaris aan de Eerste Kamer waarin zij vaststelt dat nagenoeg de gehele initiatiefwet van de leden Koşer Kaya en Blok ('de Initiatiefwet') een integraal onderdeel uitmaakt van het Wetsvoorstel. Zij merkt op:

'dat het wetsvoorstel tot versterking bestuur pensioenfondsen een breder karakter heeft en dat de wijzigingen die voortvloeien uit de initiatiefwet van de leden Koşer Kaya en Blok, met uitzondering van enkele onderdelen, een integraal onderdeel uitmaken van dit wetsvoorstel.'

Dat is wel de afspraak, maar die is onvoldoende nagekomen. Er zijn principiële verschillen: de Initiatiefwet is gericht op de praktijk en streeft naar evenwichtigheid tussen de bij het pensioenfonds betrokken belangen door gepensioneerden een positie toe te kennen, die (ten minste) gelijkwaardig is aan die van deelnemers. Het Wetsvoorstel daarentegen streeft niet naar solidariteit tussen de belangen van deelnemers en gepensioneerden, maar schept juist een kunstmatige tegenstelling tussen 'jong en oud.' Het is van groot belang dat Uw commissie insisteert op herstel van die evenwichtigheid, zoals de wetgever die in de reeds goedgekeurde en ondertekende Initiatiefwet heeft vastgelegd.

In deze brief gaan wij onder punt **1.** en punt **2.** in op de wijzigingen, die in het Wetsvoorstel hiertoe nodig zijn. In **3.** hieronder gaan wij in op de belangrijke vraag, die in de Nota niet wordt beantwoord, nl. wie in het pensioenfonds de keuze voor FTK/2 kan tegenhouden.

Tenslotte benadrukken wij in **4.** de noodzaak om alsnog het toezicht van de raad van toezicht op de evenwichtige besluitvorming te borgen.

1. Geef gepensioneerden een positie (ten minste) gelijkwaardig aan die van deelnemers

De Initiatiefwet kent gepensioneerden 'ten minste 25%' van de zetels in het bestuur toe; in het Wetsvoorstel wordt dit gereduceerd tot 'maximaal 25%'. Dit maximum geldt alleen voor gepensioneerden, niet voor deelnemers. Het Wetsvoorstel maakt het dus mogelijk de positie van gepensioneerden te marginaliseren door statutair het aantal bestuurszetels te beperken tot 6. In dat geval krijgt de werkgever 3 zetels; van de overige 3 bestuurszetels worden 2 zetels toebedeeld aan de deelnemers 2 en krijgen gepensioneerden slechts 1 zetel. Die onevenwichtigheid is niet mogelijk in de Initiatiefwet, omdat gepensioneerden daarin 'tenminste 25%' van de zetels moeten innemen. Het praktische gevolg zal zijn dat statutair het aantal bestuurszetels als regel zal worden bepaald op 8 leden, die dan als volgt evenwichtiger worden verdeeld: 4 (werkgever) : 2 (werknemers) : 2 (gepensioneerden).

Als eerste argument voor de marginalisering van de positie van gepensioneerden ('maximaal 25%') stelt de staatssecretaris dat de positie van sociale partners niet in onbalans mag raken. Daarvan kan echter bij een gelijkwaardige positie van gepensioneerden en deelnemers geen sprake zijn. De werkgever krijgt immers in het Wetsvoorstel (maximaal) 50% van het stemrecht toebedeeld en heeft daarmee zelf al een vetorecht waarmee hij alle onwelgevallige besluiten kan blokkeren, ongeacht of die machtspositie gerechtvaardigd is door zijn financiële bijdrage aan het pensioenfonds. De werkgever en de deelnemers hebben bovendien samen 75% van de zetels in het bestuur. Dus rekenkundig kan van een onbalans zonder meer al geen sprake zijn. Maar ook los van de rekenkundige onjuistheid is het ook niet correct dat de Nota – door te spreken van een onbalans in de positie van sociale partners – suggereert dat in het bestuur de werkgever de natuurlijke bondgenoot van de deelnemers is en dat gepensioneerden in het bestuur slechts oog hebben voor hun eigen belangen op een wijze die – volgens de Nota - uiteraard der zaak schadelijk is voor die van de deelnemers.

Als tweede argument voor de marginalisering van de positie van gepensioneerden ('maximaal 25%') wijst de staatssecretaris in de Nota op de noodzaak te voorkomen dat het beleggingsbeleid onder invloed van gepensioneerden nadelig uitwerkt voor jongeren. Ziet de staatssecretaris dit werkelijk als een reëel gevaar dat zal ontstaan als de minderheidspositie van gepensioneerden van 'maximaal 25%' van het stemrecht verandert in een minderheidspositie van 'minimaal 25%'? Hoe dit zei: de staatssecretaris heeft geen enkel bewijs dat gepensioneerden geen oog hebben of zouden hebben voor een evenwichtig risico beleid bij het beleggen van het vermogen van het pensioenfonds. Bij meerdere gelegenheden in het recente verleden hebben vooraanstaande bestuursleden van pensioenfondsen desgevraagd de vcSZW verzekerd dat bij vertegenwoordigers van gepensioneerden in het bestuur geen sprake is van eenzijdige belangenbehartiging. Het hier door de staatssecretaris gebruikte suggestieve argument is ongepast, daar het uitsluitend er toe strekt in te spelen op een vermeende tegenstelling tussen 'jong en oud'.

2. Handhaaf in Wetsvoorstel overlegorgaan van deelnemers en gepensioneerden met advies – en beroepsrecht

In de Initiatiefwet heeft de wetgever het advies – en beroepsrecht van de Deelnemersraad ('DR') gehandhaafd en het beroepsrecht zelfs uitgebreid. De Initiatiefwet maakte aldus een duidelijk onderscheid tussen het besturen van het pensioenfonds (door het bestuur) en het adviseren van het bestuur (door de DR): twee verschillende organen met twee verschillende taken. Over deze duidelijke organisatiestructuur is in het parlement een intensieve discussie gevoerd; door de parlementaire goedkeuring van de Initiatiefwet en de formele ondertekening daarvan moet de discussie over deze organisatiestructuur als afgerond te worden aangemerkt.

Nu het Wetsvoorstel voorligt, dat ten doel heeft de Initiatiefwet daarin te integreren, is het inconstitutioneel om een uiterst belangrijk overlegorgaan zoals de DR is, af te schaffen met de bij de behandeling van de Initiatiefwet verworpen veronderstelling, dat een dergelijk overlegorgaan van deelnemers en gepensioneerden een doublure zou betekenen, omdat beide groeperingen zitting hebben in het bestuur en daarin reeds zeggenschap hebben. Aan deze veronderstelling van de staatssecretaris ligt de onjuiste veronderstelling ten grondslag dat het adviseren enerzijds en het uitvoeren van zeggenschap anderzijds grotendeels congruente begrippen zouden zijn. Dat is niet het geval: de 'doublure' waar de staatssecretaris van spreekt is fictief.

De huidige DR fungeert als een tegenwicht tegen het 50% vetorecht dat de werkgever in beginsel krijgt, ongeacht zijn bereidheid om bij te storten als het fonds in financiële problemen geraakt. De positie van deelnemers en gepensioneerden is relatief zwak en ook gezamenlijk kunnen zij nauwelijks een vuist maken tegen de werkgever. Vooral de grote achterban ziet de leden van de DR als 'vertrouwensman' en als een waarborg voor een evenwichtige en transparante besluitvorming. Als 'deze vertrouwensman' nog eens met het bestuur of directie overleg heeft gevoerd over een voorgenomen – vaak moeilijk te begrijpen – besluit en als bij dat overleg goed wordt geluisterd naar suggesties vanuit de DR (vaak ook over goede communicatie), dan is er veel meer begrip bij de achterban als dan blijkt dat het moeilijke besluit toch moet worden genomen. Juist nu menigeen zich zorgen maakt of de jongeren in staat en bereid zullen zijn ons pensioenstelsel te continueren, schept zo'n overlegorgaan tussen 'jong en oud' een sterke basis van vertrouwen. Dit argument klemmt te meer als gekozen wordt voor FTK/2 en de deelnemers en gepensioneerden hun pensioenaanspraken en – rechten moeten prijsgeven en afhankelijk worden van de verwerkelijking van de ambitie van het pensioenfonds waarin – zoals gezegd – de werkgever een zeer dominante positie inneemt.

De deelnemers- en pensioengerechtigdenraad in het Wetsvoorstel heeft niet het brede adviesrecht van de DR en evenmin een beroepsrecht: het Wetsvoorstel voldoet daarmee niet aan de toezegging dat de belangrijke elementen van de Initiatiefwet deel uit zullen maken van het Wetsvoorstel. Het advies – en beroepsrecht, zoals de DR dat thans heeft, moeten alsnog in het Wetsvoorstel worden opgenomen.

3. Wie in het pensioenfonds kan keuze voor FTK/2 tegenhouden?

De Staatsecretaris gaat niet in op de vraag van Uw Commissie wie in een pensioenfonds de keuze voor een reëel /nominaal contract mag tegenhouden. Kennelijk is de staatssecretaris van mening dat het pensioenfonds bij die keuze geen rol vervult; zij stelt:

'De keuze voor een reëel of nominaal contract ligt altijd bij sociale partners.....'

Onder de huidige wetgeving is dit antwoord onjuist; anticipeert zij hier op komende wetgeving die zij wil voorstellen? Alvorens hierop in te gaan, is het goed eerst te wijzen op een zorgvuldiger en beter geformuleerd standpunt dat de minister heeft ingenomen in het Rapport 'pensioen in duidelijke taal', juni 2012:

'De beslissing om bestaande pensioenaanspraken en –rechten onder te brengen in een nieuwe pensioenovereenkomst is aan sociale partners en pensioenfondsbesturen op decentraal niveau. De daadwerkelijke keuze om in te varen vergt een zorgvuldige afweging van alle betrokken belangen en maatwerk op fondsniveau.'

De minister zinspeelt hier op de procedure, die wordt geregeld in PW art. 83, lid 1 onder c. Deze procedure is in PW art.83, lid 6, dwingendrechtelijk voorgeschreven; alleen reeds dit dwingendrechtelijk karakter beperkt de mogelijkheden voor de staatssecretaris om door wetwijziging de procedure in PW art. 83, lid 1 onder c (en verder) te wijzigen. Mede daarom dient de minister thans in beginsel uit te gaan van de bestaande wettelijke procedure. Volgens die procedure dient de werkgever bij het pensioenfonds een verzoek tot collectieve waardeoverdracht in. Als dit verzoek wordt gedaan, is het pensioenfonds - onder voorwaarden – bevoegd daaraan te voldoen, maar is daartoe niet verplicht. Een belangrijke voorwaarde voor het pensioenfonds is dat betrokken deelnemers en gepensioneerden daarmede instemmen. In deze procedure heeft de werkgever (en niet 'sociale partners') het recht van initiatief, maar berust de uiteindelijke beslissing tot collectieve waardeoverdracht dus altijd bij deze deelnemers en gepensioneerden: hun instemming is vereist.

Onder de bestaande wetgeving is het juiste antwoord op de gestelde vraag, dat het bestuur van het pensioenfonds *kan* weigeren aan het verzoek tot waardeoverdracht gevolg te geven. Het bestuur zal *moeten* weigeren zolang niet is voldaan aan de voorwaarden die de PW stelt. In het geval de komende wetgeving hierin verandering brengt, dient de minister deze reeds nu toe te lichten, waardoor deze te wijzigen bevoegdheden van het bestuur reeds thans in de beraadslagingen kunnen worden betrokken.

4. Evenwichtige belangenafweging goed borgen

Volgens het Wetsvoorstel dient de evenwichtige belangenafweging goed te zijn geborgd. In het Wetsvoorstel moet de raad van toezicht daarop toezien, maar deze krijgt niet de mogelijkheid om vast te stellen hoe die afweging heeft plaatsgevonden en om die afweging te beoordelen. Dat vindt de staatssecretaris niet wenselijk en daardoor maakt zij de raad van toezicht in dat opzicht een papieren tijger. Het enkele feit dat het bestuur een wettelijke verplichting heeft tot evenwichtigheid bij de besluitvorming impliceert een verplichting om rekenschap af te leggen op welke wijze het bestuur aan die verplichting heeft voldaan. Het Wetsvoorstel dient alsnog er in te voorzien dat de raad van toezicht er op toeziet dat aan

beide verplichtingen wordt voldaan en dat daar rekenschap van wordt gegeven. Ons land heeft al meer dan genoeg schade opgelopen omdat onvoldoende toezicht werd gehouden op de rekenschap die een bestuur behoort af te leggen.

KNVG is desgewenst gaarne bereid deze brief nader toe te lichten. Afschrift van deze brief is toegezonden aan staatssecretaris Klijnsma.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'M. van Rooijen'. The signature is fluid and cursive, with a large initial 'M' and 'R'.

Martin van Rooijen, Voorzitter